

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RFTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

SHARQ MATNSHUNOSLIGI
FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	— San'at va guumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	230000	— Tillar
Ta'lim yo'nalishi:	60230300	— Matnshunoslik va adabiy mambashunoslik (sharq tillari bo'yicha)

10. Sodiqov Q. Oltin O'rda va Temuriylar davrida yaratilgan turkiy yorliqlar tarixiy-filologik talqin. Toshkent, 2013.
11. Sodiqov Q., Omonov Q. Turkiy hujatchilikning tarixiy ildizlari. Monografiya. Toshkent, 2012.

Axborot manbalari

11. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portalı.
12. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
13. <http://forum.ziyouz.com/index.php?board=107.0> (MyMytoz adabiyet)
14. <http://forum.ziyouz.com/index.php?topic=767.14> [Islom ensiklopediyasi]
15. <http://n.ziyouz.com/kutubxona/barcha-kitoblar>

16. <http://forum.ziyouz.com/index.php?board=124.0>
7. O'quv dasturi "Mumentoz filologiya va adabiy manba shunoslik" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "22" avgust dagi "1" – sonli bayonomnomasi bilan ma'qullangan.

O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "28" avgust dagi "1" -sonli bayoni bijan tasdiqlangan.

Fan/modul uchun mas'ul:

8. Alimuxamedov R. – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manba shunoslik kafedrasи mudiri, filologiya fanlari doktori

Taqribchilar:

9. Islomov Z. – O'zbekiston Xalqaro Islom Akademiyasi ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, filologiya fanlari doktori, professor Jo'rayev J. – O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti yetakchi ilmiy xodimi, filologiya fanlari doktori

Z. Islomov

	<p>haqida tasavvurga ega bo'lishi;</p> <ul style="list-style-type: none"> Asarning nomi, muallifi, kotibi, yaratilgan va ko'chirilgan yilini aniqlash usullari; Mamlamlari nashrha tayyorlash; Mamlamlari nashr etish texnikasi, tayanch nusxa tanlash, uni tiklash usullari; Nashrda asarlarni joylashtirish, nashr uchun izoh va ko'rsatkichlar tuzishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; Qo'lyozma kitoblarning matnshunoslik alomatlari aniqlash <i>ko'nikmalariga ega bo'ishi kerak</i>;
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimatlarni qilish; ndividual loyiylar; jamoaa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyiylar.
5.	<p>VII. Kredittarni olish uchun talablar:</p> <p>joyiy, oraliq nazorat shakkllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy razorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatlari topshirish.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Sodiqov Q. Matnshunoslik va manbashunoslik asoslari. O'quv qo'llamna. Toshkent, 2017. Хабибулаев А. Кўлёзма ўқиш амалиёти. Ўкув кўлланмана. – Тошкент, 2010. Хасаний М. Шарқ кўлъемаларини тавсифлаш ва филосofиясирий. Ўкув кўлланмана. – Тошкент: ГошДЦИ, 2004. Хабибулаев А. Адабий манбашunoslik va matnshunoslik. Ўкув кўлланмана. – Тошкент: ТонДЦИ, 2000.
6.	<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tar比ib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birlgilikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining gatovi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. Sodiqov Q. "Muholokamatu-l-lug'atayn"ni o'qib o'rganish. O'quv qo'llamna. Toshkent, 2011.

Fan/modul kodи	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
SM102	2021-2022	1	2
Fan/modul turi	Ta'lim tili		
Majburiy	O'zbek		
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
	Sharq matnshunosligi	30	Jami yuklama (soat)
		30	60

2. I. Fanning mazmuni

Sharqda minglab olimlar faoliyat ko'rsatganliklari va ulardan yuz minglab asarlar qolganligi hech kimga sir emas. Sharq olami qo'lyozma asarlarning ko'pligi bilan ajralib turadi. Arab mamlakatlari, Eron, Hindiston, Afq'iston kabi mamlakatlarda yirik qo'lyozma fondlari mayjud. O'RFA Sharqshunoslik universitetining fondi ham dunyodagi boy xazinalardan biri hisoblanadi. Bu xazinada 60 mingdan ortiq qo'lyozma, 40 mingdan ortiq toshbosma va 5 mingdan ortiq turli xil qo'lyozma hujjatlar saqlanmoqda.

Ko'rib turganimizdek, Sharq qo'lyoznalarini mustaqil va mukammal o'qishni o'rganish va ularning matnnini tayyorlash, omimalashtirish, ularning nashrlarini chop etish oldimizda turgan muhim vazifalardan biridir. Bu ishlarni arabiv forsiy va turkiy qo'lyozmalarini qynalmay o'qiy oladigan kadrlarni tayyorlash maqsadida Adabiy manbashunoslik va matnshunoslik yo'naliishi bo'yicha ta'lim olayotgan bakalavrلarga mazkur fan kiritilgan.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. "Sharq matnshunosligi" fanning mazmuni, predmeti va metodi

Kursning maqsad va vazifalari; fanning matnshunoslik sohasidagi o'mi, matnshunoslikda qo'llanadigan metodlar, ular haqida to'liq ma'lumotlar.

2-mavzu. Adabiy merosining litografik va poligrafik nashr bazasi

Yurtimizda noshirlik ishlari tarixi. Toshbosma usulida xattotlik va noshirlik. O'zbekiston litografiya va poligrafiya nashr bazasi.

3-mavzu. Ommabop va ilmiy nashrlar tasnifi

Muharrirlik maqomi; Nashrlarni turlarga ajratish; Ommabop nashrlar tasnifi; Arabiv va forsiy manbalari nashri. Ilmiy nashrlar tasnifi; Bosma asarlarning vujudga kelishi. Qo'lyozma va fond: qo'lyozma asarning paydo bo'la boshlash tarixi. Qo'lyozmalarini bir yerga yig'ish masalasi. Dunyoda qo'lyozmalar fondining tashkil topishi. O'R FA Sharqshunoslik universitetining qo'lyozmalar fondi bilan tanishuv. Yozma yodgorliklar

matni ularning turlari. Nashrning tashkiliy masalalari.

4-mavzu. Qadimiy va hozirgi zamон kitoblari

Muntoz adabiyot namunalarning ommabop nashrlari; Qadimiy va hozirgi zamon kitoblari. Devon, kulliyot, bayoz, muntaxabot; Ilmiy-izohli tarjima. Nusxa tanlash. Qo'shimcha materiallar; Yozma yodgorliklar tarjina matnini taylorlash. Tarjimada mualif uslubi.

5-mavzu. Qo'yozma matnini bosmaga taylorlash jarayoni

Qo'yozma matnini nashriyotda bosmaxonaga taylorlash jarayoni; Asliyat matnini taylorlash, qog'orga tushuirish. Faksimil nashr turi; Ilmiy va ommabop nashrlarda matn tahlidi. Ilmiy va ommabop nashrlarda arxeografik materiallar. Nashrlarni turlaga ajratish. Ommabop nashrlar tasnifi. Ilmiy nashrlar tasnifi. Muntoz adabiyot namunalarning ommabop nashrlari. Ilmiy va ilmiy-ommabop nashrlar. Akademik nashrlar.

6-mavzu. Qo'yozma asarlarni ommalashtirish tadbirlari

Ilmiy va ommabop nashrlarda; izoh va ko'rsatkichlar; Qayta nashrlar mas'uliyati, tarjima; Taqriz, tanqid va targ'ibot Nashrlarning jamoatchilik tomonidan kutib olinishi; Yozma yodgorlik nashriga tuzilgan taqriz tahilishi.

7-mavzu. Matnini tuzish va nashrga taylorlash jarayoni

Nusxa tanlash. Asliyat matnini taylorlash. Faksimil nashr turi bugungi kunda. Yozma yodgorliklar tarjima matnini taylorlash. Qo'yozma matnini nashriyotda bosmaxonaga taylorlash jarayoni. Ilmiy va ommabop nashrlarda arxeografik materiallar. Ilmiy va ommabop nashrlarda izoh va ko'rsatkichlar. Ilmiy va ommabop nashrlarning tanqidisi. Qayta nashrlar mas'uliyati, tiraj.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy masheg'uoltarda ilmi toliblar kursning muhim qirralarini amaliy jihatdan o'rganishga e'tibor qaratadilar. Amaliy darslarda ko'zdautilgan mavzular:

1. Adabiy merosining litografik va poligrafik nashr bazasi;
2. Ommabop va ilmiy nashrlar tasnifi;
3. Arabiy va forsiy manbalar nashri. Ilmiy nashrlar tasnifi;
4. Qadimiy va hozirgi zamon kitoblari. Ilmiy-izohli tarjima. Nusxa tanlash. Qo'shimcha materiallar. Yozma yodgorliklar tarjima matnihisi taylorlash. Tarjimada mualif uslubi.
5. Qo'yozma matnini bosmaga taylorlash jarayoni.
6. Ilmiy va ommabop nashrlarda matn tahlidi. Ilmiy va ommabop

nashrlarda arxeografik materiallar.

7. Qo'yozma asarlarni omma lashtirish tadbirlari. Taqriz, tanqid va targ'ibot Nashrlarning jamoatchilik tomonidan kutib olinishi.
8. Yozma yodgorlik nashriga tuzilgan taqriz tahilishi.

Amaliy masheg'uoltolar nazariy bilim berish bilan uziy tarzda olib borladi, ma'ruzalarda o'tilgan mavzularni amalda qo'llash uchun sharoit yaratadi, kurs ishlari va dissertatsiya yozish bilan bevosita bog'lab olib boriladi. Bunda mashg'uolturga, ko'prod, birkiritilgan dissertatsiya mavzusi bo'yicha materiallarni topib foydalanish, faktik materiallari asosida tahilini amalga oshirish yaxshi natija beradi. Mavzuga aloqador ilmiy ishlar, dissertatsiyalar, avtoreferatlar bilan tanishish. Muhim va ahamiyatlidagi ilmiy tadqiqotlarni konspektlash.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

- Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:
1. Adabiy merosining litografik va poligrafik nashr bazasi
 2. Ommabop va ilmiy nashrlar tasnifi.
 3. Qadimiy va hozirgi zamон kitoblari.
 4. Qo'yozma matnini bosmaga taylorlash jarayoni.
 5. Qo'yozma asarlarning ommalashtirish tadbirlari.

O'RFA Sharqshunoslik universitetining qo'yozmalar xazinasi va kataloglari bilan tanishish hamda ilmiy-tanqidiy matn taylorlasunga mavzut tanlash, mavzuga xos 4-5 ta qo'yozma tanlab olish, ularning ichidan tayanch nusxani ajratib, maxsus shartli harf bilan belgilash. Yordamchi nusxalarni ham xuddi shu usul bilan belgilab olish.

Tanlab olingan qo'yozmalarining har birini tavsiyflab chiqish. Tayanch nusxaning tanqidini amalga oshirish. Mualifining hayoti va ijodi, u yozgan asarning ilmiy-amaly ahamiyati haqida so'z boshi yozish. Ilmiy-tanqidiy matnning ilmiy apparatini mustaqil tuzishni o'rganish. Matndagi farqlarga belgi qo'yib, ularni matn ostiga chiqarish. Qo'yozma asar matnini tayanch nusxa asosida ko'chirishga kirishish. Farqlarini ilmiy apparatda aks ettirish. Ilmiy tanqidiy matn tuzishda davom etish. Ilmiy-tanqidiy matn tuzishda davom etish va ko'rsatkichlar tuzish uchun ma'lumotlar taylorlash. Ilmiy-tanqidiy matnga ko'rsatkichlar ilova qilish. O'rganilayotgan mamlikat adabiyoti namunalari ilmiy tanqidiy matnlariiga obzor.

3. V. Ta'lim natijalari/ Kasby kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- Sharq matnshunosligi bo'yicha Respublika va xorijda olib borilayotgan tadqiqotlar ko'lami haqidagi;
- O'rta asr jahon adabiyotiga kirgan al-Mutanabbiy, Sa'diy, Jomiy, Hofiz Navoiy kabilalarning shoh asarlarini asl nusxalari va ularning nashrlari haqidagi;
- Yozma yodgorliklarning nashrlari turlari ularga qo'yilgan talablarni